

FÖRORDNANDE ENLIGT 58 OCH 58 D § I LAGEN OM SMITTSAMMA SJUKDOMAR

BAKGRUND

Genom lagen om ändring och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar (147/2021) har till lagen om smittsamma sjukdomar bland annat temporärt lagts till paragraferna 58 c– 58 h och 59 a – 59 e. De temporära paragraferna ovan är i kraft till och med 31.12.2021.

Syftet med den temporära lagstiftningen ovan är bland annat att föreskriva om de förutsättningar under vilka olika tjänster under coronavirusepidemin kan tillhandahållas för kunderna och dem som deltar i verksamheten på ett sådant säkert sätt att ny smittspridning kan förhindras så effektivt som möjligt. Dessutom kan, när sjukdomsläget i ett område kräver det, kommunen eller regionförvaltningsverket som en sekundär åtgärd utöver iakttagandet av allmänna hygienkrav fatta ett beslut i vilket det förutsätts att näringsidkare och andra aktörer vidtar åtgärder för att förhindra närkontakt i kundutrymmen och andra utrymmen som är öppna för dem som deltar i verksamheten. En verksamhetsutövare kan själv ordna sin verksamhet på det sätt som bäst lämpar sig i verksamheten så att närkontakt mellan kunder och deltagare faktiskt kan undvikas. I den temporära lagstiftningen möjliggörs som sista utväg att kommunen eller regionförvaltningsverket för viss tid ska kunna stänga utrymmen för näringsverksamhet eller annan verksamhet som är avsett för kunder eller deltagare. I den temporära lagstiftningen bestäms dessutom om övervakningen av skyldigheterna ovan.

Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland har med föreläggandet LSAVI/8422/2021 av 28.7.2021 med stöd av 58 § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar förbjudit alla offentliga tillställningar och allmänna sammankomster med över 10 (tio) personer inomhus och alla offentliga tillställningar och allmänna

sammankomster med över 50 (femtio) personer i avgränsade utomhusområden inom kommunernas områden i Egentliga Finland. Enligt beslutet kan man inom kommunerna ovan ändå ordna offentliga tillställningar och allmänna sammankomster inomhus med över 10 (tio) personer och i avgränsade områden utomhus med över 50 (femtio) personer förutsatt att kunderna eller de som deltar i verksamheten samt sällskap i realiteten har möjlighet att hålla tillräckligt avstånd till varandra och att säkerheten kan garanteras för att förhindra covid-19-smitta.

Föreläggandet är enligt beslutet i kraft under tiden 29.7–15.8.2021.

HÖRANDE

En hörandeprocess hade kunnat äventyra syftet med det här beslutet. Den försening hörandet hade medfört skulle ha inneburit betydande olägenheter för människors hälsa och den allmänna säkerheten. Därför har regionförvaltningsverket med stöd av 34 § 2 momentet 4 punkten i förvaltningslagen (434/2003) inte ordnat något hörande i ärendet.

REGIONFÖRVALTNINGSVERKETS BESLUT OCH MOTIVERING

Föreläggande

Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland ålägger med stöd av 58 § och 58 d § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar enskilda näringsidkare och privata juridiska personer att ordna användningen av sådana utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse så att kunder, de som deltar i verksamheten och sällskap de facto kan undvika närkontakt med varandra.

Det gäller offentliga tillställningar och allmänna sammankomster i vilka det inomhus deltar över 10 (tio) personer och alla offentliga tillställningar och allmänna sammankomster som ordnas i avgränsade utomhusutrymmen i vilka det deltar över 50 (femtio) personer i kommunernas områden i Egentliga Finland.

Beslutet gäller bara offentliga tillställningar och allmänna sammankomster, inte andra tillämpningsområden enligt 58 §

och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar. Beslutet gäller enbart näringsidkare och privata juridiska personer, dock inte utövare av förplägnadsverksamhet som avses i 1 § 2 momentet 6 punkten i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet eller i motsvarande lagstiftning på Åland.

Aktörerna enligt beslutet, utrymmen där det ordnas offentliga tillställningar och allmänna sammankomster som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagarkrets vistelse och närkontakt definieras enligt 58 § och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar i motiveringen till beslutet.

Beslutet är i kraft 4.8.2021–31.8.2021.

Regionförvaltningsverket konstaterar också att undervisnings- och kulturministeriet och Institutet för hälsa och välfärd 31.5.2021 tillsammans har utfärdat en anvisning för att främja hälsosäkerheten. (Bilaga 2)

Upphävande av tidigare beslut

Med det här beslutet upphävs för perioden 29.7.2021–15.8.2021 det beslut som Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland 28.7.2021 meddelade gällande kommunernas områden i Egentliga Finland (LSAVI/8422/2021).

Riksomfattande styrning

Enligt Institutet för hälsa och välfärd fortsätter den globala covid-19-pandemin och epidemin har åter accelererat också i Finland.

Man har utvecklat vaccin för att förebygga sjukdomen som orsakas av det nya coronaviruset och också i Finland har vaccineringen inletts i slutet av december 2020 i den vaccinationsordning som fastställs i statsrådets förordning (1105/2020). Enligt Institutet för hälsa och välfärd har vaccineringarna mot covid-19 kommit bra igång i samtliga specialupptagningsområden. Det kommer emellertid att ta tid innan hela Finlands befolkning har fått möjlighet att få vaccinationen. Genom omfattande testning, isolering av insjuknade, spårning av

smittkedjor och karantän för exponerade är det möjligt att i viss mån, men inte tillräckligt, förebygga att sjukdomen sprids.

Statsrådet har med sitt principbeslut av den 26 januari 2021 förordat att social- och hälsovårdsministeriet kompletterar handlingsplanen för genomförandet av hybridstrategin. Social- och hälsovårdsministeriet har den 28 januari 2021 skickat ett brev angående kompletteringen av handlingsplanen till Institutet för hälsa och välfärd, kommunerna, sjukvårdsdistrikten och andra samkommuner samt till regionförvaltningsverken och Valvira (VN/909/2021).

I kompletteringen av handlingsplanen 1/2021 beskrivs tre åtgärdsnivåer som i olika lägen ska förhindra snabb eskalering av epidemin och risk för samhällsspridning i hela landet (social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2021:12). Syftet med åtgärdshelheterna i kompletteringen av handlingsplanen är att motverka att epidemin accelererar på nytt och att de nya smittsammare varianterna sprider sig och att på så sätt få mera tid för att genomföra vaccinationerna samtidigt som årstidsväxlingarna medverkar till att bromsa epidemins framfart. Med åtgärdsplanen stöder man de regionala åtgärderna för att hindra att epidemin sprids. Enligt kompletteringen till handlingsplanen är det nödvändigt att de restriktioner på de olika epideminivåerna som gäller i regionerna hålls åtminstone på nuvarande nivå tills omfattningen av virusvariantens utbredning och effekten av de åtgärder som vidtagits för att förhindra dess spridning har kunnat bedömas.

Ändringen av lagen om smittsamma sjukdomar (147/2021) genom vilken nya temporära befogenheter lades till för att hindra epidemispridningen trädde i kraft den 22 februari 2021. De temporära befogenheterna är i kraft till och med den 30 juni 2021.

Ministeriet har med anledning av den här lagändringen den 25 februari uppdaterat ministeriernas tidigare åtgärdsförslag för de olika epidemifaserna i avsnitt 3 i handlingsplanen och i dess bilaga av den 23 oktober 2020.

Kompletteringen av handlingsplanen ovan är fortsättningsvis i kraft som sådan och åtgärdsnivåerna 1–3 som anges i den innehåller nu uppdaterade åtgärdsförslag.

Enligt THL:s riksomfattande lägesrapport för uppföljningen av hybridstrategin av den 17 februari 2021 producerar den av social- och hälsovårdsministeriet tillsatta gruppen för lägesbilder och modeller för covid-19-epidemin varje vecka en lägesrapport om uppföljningen av hybridstrategin. Syftet med rapporten är att genom att följa centrala indikatorer upprätthålla den epidemiologiska och medicinska lägesbilden samt att utarbeta och uppdatera prognoser och modeller för epidemiförloppet. Exempel på indikatorer är förekomsten av covid-19-fall, antalet tester, andelen positiva prov av de undersökta proven, smittkällornas spårbarhet, dödligheten samt antalet patienter som behöver sjukhusvård. Det nationella epidemiläget försämrades snabbt i november 2020 enligt lägesrapporten. Läget i regionerna har ändrat snabbt under hösten och vintern. I månadsskiftet november-december nådde antalet fall sin dåtida kulmen, då diagnostiserades över 3100 fall i veckan. Under december sjönk antalet fall, men började öka igen vecka 3 i januari. Under de senaste fyra veckorna (vecka 3–6) har antalet fall per vecka varierat mellan 2300–2700 fall per vecka. Det konstateras många nya fall både i kända smittkedjor och utanför dem. Virusets förekommer bland befolkningen i hela Finland.

Det epidemiologiska läget är för tillfället tudelat enligt THL:s lägesrapport. Även om man på många orter har lyckats bra med att bromsa epidemin och epidemiläget för närvarande kan verka stabilt i fråga om antalet fall och incidensen är det fortfarande möjligt att situationen plötsligt försämras i hela landet. Massexponeringar som varit starten för omfattande smittkedjor har rapporterats från flera sjukvårdsdistrikt. En del av de nya smittkedjorna skulle eventuellt ha kunnat förhindras om rekommendationerna och restriktionerna hade följts noggrant.

På riksnivå har belastningen av sjukhusvården som helhet varit tämligen stabil under de senaste veckorna. Intensivvårdskapaciteten är inte hotad på riksnivå även om behovet av intensivvård har ökat avsevärt under de senaste dagarna. Utvecklingen av behovet av sjukhusvård och förekomsten av allvarliga former av sjukdomen bör nog följars upp.

De observationer som presenteras i THL:s lägesrapport betonar betydelsen av en effektiv kontroll av epidemiläget under de kommande veckorna och månaderna även i Finland där läget fortfarande är bra i internationell jämförelse.

Syftet med regionförvaltningsverkets begränsande beslut är att så som det föreskrivs i 1 § i lagen om smittsamma sjukdomar förebygga att sjukdomsläget förvärras. Risken för massexponeringar och för att sjukdomen sprids är särskilt stor i alla situationer med stora folksamlingar där personerna kan råka i närkontakt med varandra.

Regionförvaltningsverkets metoder är i handlingsplanen för hybridstrategin graderade så att skyldigheter och begränsningar kan skärpas om de tidigare åtgärderna inte är tillräckliga. På epidemins basnivå är de allmänna hygienåtgärderna förpliktande i alla utrymmen avsedda för kunder eller deltagare direkt med stöd av lag. I accelerationsfasen kan myndigheten fatta ett regionalt beslut om att verksamheten ska ordnas på ett sådant sätt att det inte uppstår nära kontakter. I samhällsspridningsfasen kan kommunen eller regionförvaltningsverket stänga lokaler för näringsverksamhet eller annan verksamhet som är avsedd för kunder och deltagare för två veckor.

På det sätt som avses i 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar ska nödvändiga åtgärder alltså vidtas om det är uppenbart att åtgärderna enligt 58 c § och andra åtgärder som redan har vidtagits inte är tillräckliga och om det för att förhindra spridning av covid-19-epidemin när de kriterier som anges i 58 d § i 2 momentet uppfylls är nödvändigt, kan regionförvaltningsverket meddela ett sådant beslut inom sitt verksamhetsområde som förpliktar alla aktörer som nämns i 58 d § i 5 momentet, enligt vilket användningen av utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse ska ordnas så att kunder och de som deltar i verksamheten samt sällskap de facto kan undvika i 58 d § 4 momentet avsedd närkontakt med varandra.

Det organ som i kommunen eller samkommunen ansvarar för smittsamma sjukdomar kan besluta om lokala eller regionala restriktioner inom sina områden. Regionförvaltningsverket kan besluta om restriktioner om de behövs i flera kommuners områden. Med restriktionerna vill vi förhindra att epidemin sprids regionalt eller mer omfattande bland befolkningen och göra det möjligt att återgå till epidemins basnivå. Vid epidemins samhällsspridningsfas kan de behöriga myndigheternas beslut om mer omfattande eller striktare regionala rekommendationer eller begränsningar behövas. I 9 § i lagen om smittsamma sjukdomar bestäms om kommunens

skyldighet att vidta åtgärder för att utreda och bekämpa epidemier. Om kommunens behörighet att besluta om åtgärder vid omfattande smittrisk föreskrivs i 58 § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar.

Motivering

Tillämpade bestämmelser

Enligt 18 § i Finlands grundlag har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Det allmänna skall sörja för skyddet av arbetskraften.

Det allmänna skall främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Bestämmelser om rätten till sysselsättningsfrämjande utbildning utfärdas genom lag.

Ingen får avskedas från sitt arbete utan laglig grund.

Enligt 6 § i förvaltningslagen ska myndigheterna bemöta dem som uträttar ärenden hos förvaltningen jämlikt och använda sina befogenheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag. Myndigheternas åtgärder skall vara opartiska och stå i rätt proportion till sitt syfte. Åtgärderna skall skydda förväntningar som är berättigade enligt rättsordningen.

Enligt 1 § i lagen om smittsamma sjukdomar är syftet med lagen att förebygga smittsamma sjukdomar och spridningen av dem samt deras negativa konsekvenser för människor och samhället.

I 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar bestäms det att när en allmänfarlig smittsam sjukdom eller en sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig smittsam sjukdom som medför omfattande smittrisk har konstaterats eller med fog kan väntas förekomma, kan det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar inom sin region fatta beslut om att stänga verksamhetsenheter inom socialvården och hälso- och sjukvården, läroanstalter, daghem, bostäder och motsvarande lokaler och förbjuda allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar. En ytterligare förutsättning är att åtgärden är nödvändig för att förhindra spridningen av en allmänfarlig sjukdom

eller en sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig sjukdom. Regionförvaltningsverken kan fatta motsvarande beslut inom sina regioner när besluten behövs inom flera kommuners områden.

Om någon annan än en i 1 mom. avsedd smittsam sjukdom medför omfattande smittrisk, kan det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar och regionförvaltningsverket inom sitt område fatta beslut om att läroanstalter och daghem ska stängas, om det är nödvändigt för att förhindra sjukdomsspridning.

Besluten som avses i 1 och 2 momentet meddelas för högst en månad. Åtgärderna ska genast avslutas när det inte längre finns någon smittrisk.

En i 3 mom. avsedd aktör som disponerar över sådana utrymmen inomhus som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse eller sådana med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus som används för syften som riktar sig till kunder eller deltagare och för vars användning för verksamheten i fråga verksamhetsarrangören ansvarar vid en viss tidpunkt ska, för att förhindra spridning av covid-19-epidemin, i sin verksamhet se till att:

- 1) kunderna och deltagarna har möjlighet att rengöra händerna,
- 2) kunderna och deltagarna ges instruktioner om upprätthållande av tillräckliga avstånd, om rengöring av händerna och om andra motsvarande rutiner som förhindrar spridning av smitta; och
- 3) rengöringen av utrymmen och ytor effektiviseras utöver vad som någon annanstans föreskrivs om rengöring när det gäller verksamheten i fråga.

Enligt 2 momentet i den aktuella paragrafen ska en i 3 momentet avsedd aktör som disponerar över utrymmen som avses i paragrafen dessutom ordna kundernas och deltagarnas vistelse så att personerna fördelas så glest som möjligt med beaktande av verksamhetens särdrag och placera eventuella kundplatser tillräckligt långt från varandra.

I paragrafens 3 moment föreskrivs om de aktörer som omfattas av skyldigheterna som föreskrivs i paragrafen 58 c. Enligt 4–5 momentet i paragrafen gäller skyldigheterna som föreskrivs i 1 momentet dock inte verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet och de får inte hindra rätten till lagstadgade tjänster eller rätten att få sin sak behandlad av en behörig myndighet eller hindra en tjänsteman eller tjänsteinnehavare från att sköta sina tjänsteåligganden.

Enligt 7 momentet i den aktuella paragrafen får närmare bestämmelser om ordnande av möjlighet att rengöra händerna, om instruktioner till kunder och deltagare samt om rengöring av utrymmen och ytor utfärdas genom förordning av statsrådet.

I lagens 58 d § 1 moment bestäms det att om det är uppenbart att åtgärderna enligt 58 c § och andra åtgärder som redan har vidtagits inte är tillräckliga och om det för att förhindra spridning av covid-19-epidemin när de kriterier som anges i 2 momentet uppfylls är nödvändigt, kan regionförvaltningsverket meddela ett sådant beslut inom sitt verksamhetsområde som förpliktar alla aktörer som nämns i 5 momentet, enligt vilket användningen av utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse ska ordnas så att kunder och de som deltar i verksamheten samt sällskap de facto kan undvika i 4 momentet avsedd närkontakt med varandra. En ytterligare förutsättning för regionförvaltningsverkets beslut är att åtgärderna är nödvändiga i flera kommuners områden. Av beslutet ska det framgå att aktören kan fullgöra sin skyldighet genom att begränsa antalet kunder, genom att arrangera kundplatserna eller lokalerna eller på något annat sätt som beaktar verksamhetens särdrag. I beslutet ska det dessutom redogöras för vad som avses med utrymmen som är öppna för allmänheten och utrymmen avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse samt närkontakt. Skyldigheterna enligt ett samtidigt gällande beslut av kommunen kompletterar de skyldigheter som fastställts i ett beslut av regionförvaltningsverket som är i kraft inom kommunens område.

Enligt 2 momentet i den aktuella paragrafen kan ett beslut enligt 1 momentet fattas om incidensen av bekräftade smittfall inom sjukvårdsdistriktets område under de senaste 14 dagar för vilka information finns att tillgå är minst 25 per 100 000 invånare och det inom kommunens eller sjukvårdsdistriktets område konstateras

sjukdomskluster vars smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt och som enligt en sakkunnigbedömning medför en betydande risk för spridning av nya smittor inom området.

I 3 momentet i den aktuella paragrafen föreskrivs att i 1 momentet avsedda utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse är:

- 1) utrymmen inomhus som används för samtidig vistelse av fler än 10 kunder eller deltagare;
- 2) med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus som används för syften som riktar sig till fler än 50 kunder eller deltagare samtidigt och för vars användning för verksamheten i fråga verksamhetsarrangören ansvarar vid en viss tidpunkt;
- 3) lokaler som används för verksamhet som avses i 58 g § 4 mom. oberoende av antalet kunder eller deltagare i verksamheten.

Enligt 4 momentet i den aktuella paragrafen avses med närkontakt att människor:

- 1) vistas ansikte mot ansikte eller i samma utrymme på mindre än två meters avstånd från varandra i mer än 15 minuter; eller
- 2) har fysisk kontakt med varandra.

Enligt 5 momentet i paragrafen förpliktar ett beslut som avses i 1 momentet följande aktörer som disponerar över utrymmena och använder dem i sin verksamhet:

- 1) privata sammanslutningar, stiftelser och andra juridiska personer, dock inte de utövare av förplägnadsverksamhet som avses i 1 § 2 momentet 6 punkten i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet eller i motsvarande lagstiftning på Åland;
- 2) enskilda näringsidkare;
- 3) kommuner och samkommuner;
- 4) religionssamfund;

5) offentligrättsliga inrättningar.

Enligt 6–7 momenten i paragrafen tillämpas ett beslut som avses i 1 momentet dock inte på läroanstalternas verksamhet, småbarnspedagogik, professionell idrott eller verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet. Ett beslut som avses i 1 momentet får inte heller hindra rätten till lagstadgade tjänster eller rätten att få sin sak behandlad av en behörig myndighet eller hindra en tjänsteman eller tjänsteinnehavare från att sköta sina tjänsteåligganden.

Enligt 8 momentet i den aktuella paragrafen får ett beslut som avses i 1 momentet fattas för högst en månad åt gången. Beslutet ska omedelbart upphävas om de kriterier som anges i paragrafen inte längre uppfylls.

Enligt 58 h § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar ska, om det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar eller regionförvaltningsverket har fattat ett beslut som avses i 58 d § 1 momentet, den aktör som disponerar över utrymmen avsedda för kunder eller deltagare och den aktör som använder utrymmena i sin verksamhet utarbeta en skriftlig plan för hur aktören fullgör de skyldigheter och iakttar de begränsningar som fastställts i beslutet. Enligt 3 momentet i den aktuella paragrafen ska den plan som avses i paragrafen på begäran visas för kommunen eller regionförvaltningsverket. Planen, med undantag av personuppgifter som ingår i den, ska i utrymmet hållas framlagd för kunderna och dem som deltar i verksamheten. I 4 momentet i den aktuella paragrafen föreskrivs att närmare bestämmelser om innehållet i och utarbetandet av den plan som avses i denna paragraf får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Enligt 59 a § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar övervakar regionförvaltningsverket och kommunen inom sina verksamhetsområden fullgörandet av de skyldigheter och iakttagandet av de begränsningar som det föreskrivs om i 58 §, 58 c § 1 och 2 momentet, 58 d och 58 g § samt 58 h § 1 momentet samt iakttagandet av beslut som gäller dessa. I 59 b § i lagen om smittsamma sjukdomar föreskrivs om inspektioner som görs för att genomföra övervakningen och i 59 c § om behörigheten att meddela förelägganden och tvångsmedel.

Enligt 1 § 1 momentet 14 punkten i statsrådets förordning om smittsamma sjukdomar är infektionen som orsakas av den nya typen av coronavirus en allmänfarlig smittsam sjukdom.

Förarbetet till lagen

Enligt specialmotiveringarna i regeringens proposition (245/2020) gällande 58 d § i lagen om ändring och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar bestäms basen för regionförvaltningsverkets och kommunens prövning enligt THL:s data och anvisningar med beaktande av den noggrannare områdesbild sjukvårdsdistriktet skapar och andra regionala åtgärder. Besluten ska motiveras med regionala behov, och de ska innehålla en helhetsbedömning av åtgärdernas epidemiologiska och samhällliga konsekvenser. Enligt propositionen är syftet utöver att hindra spridningen av coronavirussmitta att ur näringsidkarens perspektiv iaktta den förvaltningsrättsliga principen om minsta olägenhet, och de metoder som medför fler skyldigheter för näringsidkarna ska komma i sista hand.

Riksdagens social- och hälsovårdsutskott betonar i betänkandet (ShUB 1/2021 rd) med anledning av propositionen att utgångspunkten för lagförslaget är att de åtgärder som behövs i de olika verksamheterna i första hand ska vidtas med stöd av 58 c och 58 d §. Först om dessa och andra vidtagna åtgärder inte räcker till, kan bestämmelserna i 58 g § tillämpas.

Det nationella epidemiologiska läget

Enligt den nationella lägesrapporten för uppföljningen av THL:s hybridstrategi den 28 juli 2021 har antalet nya coronafall ökat de senaste fem veckorna. Efter mitten av juni har antalet fall per vecka femdubblats och motsvarar för närvarande antalet fall i februari 2021. Vecka 29 (19–25.7.2021) konstaterades sammanlagt 2 895 nya fall. I områden där det förekommer många infektioner har man rapporterat att smittspårningen är överbelastad och att det dröjer innan personer sätts i isolering och karantän. Det uppskattade effektiva smittsamhetstalet har vid tidpunkten för publiceringen av rapporten varit 1,05–1,25 (90 procent sannolikhetsintervall). I Finland har antalet fall sedan början av juli ökat särskilt i åldersgrupperna 15–29 år. Dessa åldersgrupper är socialt aktiva och tillbringar mycket av sin fritid på privata träffar och på restauranger

där smittan kan spridas. Exponeringar har också skett vid fester och offentliga tillställningar utomhus. Dessutom har endast en liten del av de vuxna under 30 år hunnit få ett fullständigt vaccinskydd. Trots det ökade antalet infektioner har behovet av sjukhusvård varit relativt lågt, men har ökat något under de senaste veckorna. Bland dem som behöver sjukhusvård nationellt sett framträder särskilt unga vuxna och ovaccinerade patienter.

Det epidemiologiska läget i sjukvårdsdistrikten och erhållen sakkunnigbedömning

Regionförvaltningsverket har den 3 augusti 2021 fått en sakkunnigbedömning av Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt av huruvida de villkor som ställts för ett beslut enligt paragraferna 58 och 58 d i lagen om smittsamma sjukdomar uppfylls inom sjukvårdsdistriktets område. Enligt sjukvårdsdistriktets uppskattning är incidensen 174,3 under tiden 19.7–1.8.2021. Nu sprider sig smittan inom familjer, när- och vänkretsar, på restauranger och festivaler. Smittspridning från andra smittkällor förekommer sporadiskt. 58 procent av de smittade hör till åldersgruppen 15–29 år. Som bilaga till utlåtandet finns en översikt över områdets epidemiologiska läge.

I området förekommer sjukdomskluster vilkas smittkedjor inte går att spåra på ett tillförlitligt sätt. Smittkällornas spårningsprocent var 30–50 procent under veckan. De medför enligt sjukvårdsdistriktets bedömning en betydande risk för att nya infektioner sprids inom sjukvårdsdistriktet. Smittan förekommer nu inom nästan alla kommuner i Egentliga Finland. Smittkällans spårbarhet har sjunkit delvis på grund av det otillräckliga antalet smittspårare, men också på grund av att de som blivit smittade i allt högre grad meddelar att de inte vet varifrån de fått smittan. Enligt sjukvårdsdistriktets bedömning är det uppenbart att de åtgärder som redan vidtagits inte är tillräckliga och att ett beslut enligt 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar är nödvändigt, enligt det sätt som avses i lagen, för att förhindra att covid-19 sprids. Eftersom infektioner förekommer i nästan alla kommuner inom sjukvårdsdistriktets område, bedömer sjukvårdsdistriktet att ett beslut enligt 58 och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar är nödvändigt i hela sjukvårdsdistriktet. Sjukvårdsdistriktet anser på grund av det epidemiologiska läget att begränsningarna bör koncentreras till tjänster som unga vuxna använder, så som restauranger, barer, nattklubbar och festivaler

samt till offentliga tillställningar och allmänna sammankomster. I detta skede bör man inte införa begränsningar för social- och hälsovårdens verksamhetsenheter, läroanstalter, daghem, bibliotek och andra offentliga lokaler. Sjukvårdsdistriktet konstaterar dessutom i sitt sakkunnigutlåtande att smittan i huvudsak förekommer hos unga vuxna och inom den närmaste kretsen och familjen, och att smittspridningen härstammar från restauranger och massevenemang. Andelen okända smittkällor är stor. I den gruppen pekar dock åldersstrukturen och epidemivågens historiska gång på samma typer av smittkällor.

Sjukvårdsdistriktet anser att begränsningarna därför bör gälla de mest betydande smittkällorna som det är möjligt att påverka med begränsningar, såsom restauranger, barer, nattklubbar, offentliga tillställningar, allmänna sammankomster och festivalevenemang. Till exempel kollektivtrafiken och offentliga lokaler, såsom bibliotek och hobbyverksamhet, behöver för närvarande inte begränsas.

Uppfyllandet av de lagstadgade förutsättningarna för beslutet

58 § i lagen om smittsamma sjukdomar reglerar bland annat förbudet mot allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Enligt paragrafen förutsätts det att en allmänfarlig smittsam sjukdom som orsakar stor risk för smitta har konstaterats. Dessutom ska åtgärden vara nödvändig för att förhindra spridningen av en allmänfarlig sjukdom eller en sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig sjukdom. Regionförvaltningsverket konstaterar att covid-19 uppfyller definitionen av en allmänfarlig sjukdom som orsakar omfattande smittorisk i enlighet med 1 § i förordningen om smittsamma sjukdomar. Enligt utlåtandet från Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt är det nödvändigt att begränsa offentliga tillställningar för att förhindra att smittan sprids. Enligt regionförvaltningsverkets uppfattning motsvarar allmänna sammankomster offentliga tillställningar när det gäller spridningen av en smittsam sjukdom.

I 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar föreskrivs om alla offentliga och privata fysiska och juridiska personer som aktörer, med undantag för privatpersoner, när de som aktörer ordnar verksamhet i lokaler som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagarkrets under de förutsättningar som anges närmare i paragrafen. Enligt 58 § i lagen om smittsamma

sjukdomar kan offentliga tillställningar och allmänna sammankomster ordnas av antingen en fysisk eller en juridisk person. Offentliga tillställningar och allmänna sammankomster ordnas i sådana öppna eller avgränsade inomhus- eller utomhusutrymmen som avses i 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar. Därför är 58 § och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar överlappande till viss del, då en fysisk person som näringsidkare (alltså någon annan än en privatperson) eller en juridisk person ordnar en offentlig tillställning eller en allmän sammankomst. I sådana fall ska även de i 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar angivna förutsättningarna för antalet personer uppfyllas.

Det här förordnandet regleras av både 58 § och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar av ovan nämnda skäl. För det första föreskrivs i 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar att förutsättningarna för att begränsa allmänna sammankomster och offentliga tillställningar är att en allmänfarlig smittsam sjukdom som medför stor risk för smitta har konstaterats och att en begränsning är nödvändig för att förhindra att en allmänfarlig smittsam sjukdom sprids. Båda förutsättningarna uppfylls utifrån sjukvårdsdistriktets sakkunnigutlåtande.

För det andra reglerar 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar det förordnande som nu meddelas och förutsättningarna för det. I 58 d § 1–2 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar föreskrivs det om tre förutsättningar för beslutet: förutsättningar som gäller nödvändighet, incidens och smittkedjor.

Först behandlas nödvändigheten enligt 58 d § 1 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar. Det är uppenbart att de åtgärder som avses i 58 c § i lagen om smittsamma sjukdomar och andra redan vidtagna åtgärder inte är tillräckliga på basis av sjukvårdsdistriktets sakkunnigutlåtande. Regionförvaltningsverket anser att det för att förhindra att covid-19-epidemin sprids är nödvändigt att i enlighet med 58 och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar utfärda ett förordnande för offentliga tillställningar, i enlighet med sjukvårdsdistriktets utlåtande. Regionförvaltningsverket konstaterar, att med tanke på spridningen av den smittsamma covid-19-sjukdomen motsvarar en allmän sammankomst en offentlig tillställning, så enligt regionförvaltningsverkets uppfattning är det skäl att rikta begränsningen till allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Däremot finns det inga grunder för att

begränsa andra mål som omfattas av regionförvaltningsverkets behörighet, eftersom man i dem, enligt sjukvårdsdistriktets utlåtande, inte på samma sätt har observerat smittspridning. Statsrådet har enligt 58 a § i lagen om smittsamma sjukdomar behörighet att begränsa förplägnadsrörelsers verksamhet. Statsrådet har utfärdat statsrådets förordning om temporär begränsning av förplägnadsrörelsers verksamhet för att förhindra spridning av smittsamma sjukdomar (608/2021), vars 4 § (741/2021) begränsar verksamheten bland annat i Egentliga Finland från och med den 24.7.2021.

Regionförvaltningsverket anser också att de övriga förutsättningarna enligt 58 d § 2 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar uppfylls. Enligt 58 d § 2 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar ska incidensen av bekräftade smittfall inom sjukvårdsdistriktets område under de senaste 14 dagar för vilka information finns att tillgå vara minst 25 per 100 000 invånare. Enligt Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt har incidensen ökat betydligt och uppgår enligt utlåtandet den 3 augusti 2021 till 174,3 per hundra tusen invånare över de två föregående veckorna. En annan förutsättning enligt 58 d § 2 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar är att man inom kommunen eller sjukvårdsdistriktet konstaterar smittkluster, vilkas smittkedjor inte går att spåra på ett tillförlitligt sätt och som enligt sakkunnigutlåtandet medför en betydande risk för att nya infektioner sprids inom området. Enligt Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt konstateras det i sjukvårdsdistriktet smittkluster vars smittkedjor inte kan spåras på ett tillförlitligt sätt. Dessa okända smittkedjor utgör 70–50 procent av alla infektioner. Enligt sjukvårdsdistriktet utgör de en betydande risk för att nya infektioner sprids i området. Eftersom Egentliga Finland utgör ett enhetligt pendlings- och ekonomiområde är risken betydande i hela landskapet. Båda förutsättningarna i 58 d § 2 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar uppfylls på det sätt som beskrivs ovan.

I detta fall tillämpas alltså enligt regionförvaltningsverkets uppfattning båda bestämmelserna samtidigt när näringsidkare och enskilda juridiska personer ordnar offentliga tillställningar och allmänna sammankomster. Detta leder till en situation där regionförvaltningsverket på grund av principen om ändamålsenlighet i 6 § i förvaltningslagen och den minsta möjliga begränsningen av näringsfriheten enligt 18 § i grundlagen har kommit fram till en lösning där näringsidkare och enskilda juridiska personer får ordna

offentliga tillställningar och allmänna sammankomster förutsatt att begränsningarna enligt 58 d § 1 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar iakttas.

Utrymmen som omfattas av beslutet

Beslutet begränsas till offentliga tillställningar och allmänna sammankomster enligt 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar, som ordnas av näringsidkare och privata juridiska personer för begränsat antal deltagare eller kunder enligt 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar. Beslutet gäller inte utrymmen inomhus eller utomhus som används för andra ändamål enligt 58 § eller 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar. Begränsningen grundar sig på sjukvårdsdistriktets utlåtande enligt vilket smittor har spridits vid de aktuella tillställningarna.

Det här föreläggandet riktas till utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse. Utrymmen som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse som avses i 1 momentet är:

- 1) utrymmen inomhus som används för samtidig vistelse av fler än 10 kunder eller deltagare;
- 2) med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus som används för syften som riktar sig till fler än 50 kunder eller deltagare samtidigt och för vars användning för verksamheten i fråga verksamhetsarrangören ansvarar vid en viss tidpunkt.

Aktörer som disponerar över utrymmen och som använder utrymmena som omfattas av beslutet

Beslutet som avses i 1 momentet ovan förpliktar följande aktörer som disponerar över utrymmena och använder dem i sin verksamhet:

- 1) privata sammanslutningar, stiftelser och andra juridiska personer, dock inte de utövare av förplägnadsverksamhet som avses i 1 § 2 momentet 6 punkten i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet eller i motsvarande lagstiftning på Åland;

2) enskilda näringsidkare;

Beslutet tillämpas emellertid inte på läroanstalternas verksamhet, småbarnspedagogik, professionell idrott eller verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet.

Ett beslut som avses i 1 momentet ovan får inte hindra någons rätt till lagstadgade tjänster eller rätten att få sin sak behandlad av en behörig myndighet och inte heller hindra en tjänsteman eller tjänsteinnehavare från att sköta sina tjänsteåligganden.

Undvikande av närkontakter

Användningen av utrymmen som omfattas av beslutet ska ordnas på så sätt att kunder och de som deltar i verksamheten samt sällskap de facto kan undvika närkontakt med varandra.

Med närkontakt avses att personer:

- 1) vistas ansikte i samma inomhusutrymme på mindre än två meters avstånd från varandra i mer än 15 minuter; eller
- 2) har fysisk kontakt med varandra.

Hur man kan undvika närkontakt

Aktören kan uppfylla sin skyldighet

- Genom att begränsa antalet kunder,
- arrangera kundplatserna eller utrymmena eller
- på något annat sätt som beaktar verksamhetens särdrag.

Slutsats

Statsrådet rekommenderar i sitt principbeslut 23.10.2020 att regionala begränsningsåtgärder och rekommendationer som grundar sig på förebyggandet av spridning av smittsamma sjukdomar samt annan informationsstyrning inriktas proaktivt och effektivt på det sätt som lagen förutsätter. De åtgärder som ska vidtas ska sättas i en ändamålsenlig ordning utgående från det regionala epidemiologiska läget och de praktiska möjligheterna att genomföra åtgärderna. Besluten ska i enlighet med de regionala myndigheternas prövning

basera sig på vad som är mest effektivt och proportionerligt utifrån den regionala epidemiologiska lägesbilden, den allmänna och regionala sakkunniginformationen om smittkällorna och smittrisken samt andra tillgängliga uppgifter.

En regionalt, lokalt och tidsmässigt inriktad, men omfattande och ömsesidigt stödjande användning av olika åtgärder skapar som helhet de bästa förutsättningarna för regionerna att bekämpa spridningen av epidemin. Exakta och tillfälliga åtgärder som i betydande grad begränsar verksamheten men är mer begränsade kan vara motiverade i situationer där epidemin snabbt försämras.

Enligt handlingsplanen för hybridstrategin måste man reagera snabbt och proaktivt på försämringen av epidemiläget genom att införa effektiva och epidemiologiskt ändamålsenliga åtgärder. Bekämpnings- och begränsningsåtgärderna på regional nivå är av central betydelse för att förhindra smittspridningen och sätta stopp för försämringen av läget. När det regionala läget bedöms måste också de omkringliggande områdenas och det nationella läget beaktas. Restriktionerna får inte heller avvecklas för tidigt, utan rekommendationerna och begränsningsåtgärderna ska lättas efter noga övervägande så att nya smittkluster inte uppstår.

Med beaktande av sjukvårdsdistriktets utlåtande i egenskap av sakkunnig och övrig motivering ovan anser regionförvaltningsverket det nödvändigt att för att hindra spridningen av den smittsamma sjukdomen meddela ett förordnande enligt 58 § och 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar för kommunernas områden i Egentliga Finland och ålägga enskilda näringsidkare och privata juridiska personer att ordna användningen av utrymmen för offentliga tillställningar och allmänna sammankomster som är öppna för allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse så att kunder, de som deltar i verksamheten och sällskap de facto kan undvika närkontakt med varandra.

Aktören kan fullgöra sin skyldighet genom att begränsa antalet kunder, genom att arrangera kundplatserna eller lokalerna eller på något annat sätt som beaktar verksamhetens särdrag.

I det här beslutet avses med utrymmen som används för offentliga tillställningar eller allmänna sammankomster som är öppna för

allmänheten eller avsedda för en begränsad kund- eller deltagargrupps vistelse

- 1) utrymmen inomhus som används för samtidig vistelse av fler än 10 kunder eller deltagare;
- 2) med avseende på område och funktion avgränsade utrymmen utomhus som används för syften som riktar sig till fler än 50 kunder eller deltagare samtidigt och för vars användning för verksamheten i fråga verksamhetsarrangören ansvarar vid en viss tidpunkt;

Med närkontakt avses i det här beslutet att personer

- 1) vistas ansikte i samma inomhusutrymme på mindre än två meters avstånd från varandra i mer än 15 minuter eller
- 2) har fysisk kontakt med varandra.

Beslutet förpliktar följande aktörer som disponerar över utrymmena och använder dem i sin verksamhet:

- 1) privata sammanslutningar, stiftelser och andra juridiska personer, dock inte utövare av förplägnadsverksamhet som avses i 1 § 2 momentet 6 punkten i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet eller i motsvarande lagstiftning på Åland;
- 2) enskilda näringsidkare;

Beslutet tillämpas inte på läroanstalternas verksamhet, småbarnspedagogik, professionell idrott eller verksamhet som hör till privatlivet eller familjelivet. Beslutet får inte hindra rätten till lagstadgade tjänster eller rätten att få sin sak behandlad av en behörig myndighet eller hindra en tjänsteman eller tjänsteinnehavare från att sköta sina tjänsteåligganden.

Utarbetningen av en plan enligt 58 h § i lagen om smittsamma sjukdomar

Aktörer som avses i det här beslutet ska dessutom beakta skyldigheten enligt 58 h § att utarbeta en skriftlig plan för hur de fullgör de skyldigheter och iakttar de begränsningar som fastställs i beslutet. Om det inte är möjligt att ordna verksamheten på det sätt

som det här beslutet förutsätter, kan utrymmena för kunder och deltagare inte användas i situationer som fastställs i beslutet.

Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finlands beslut grundar sig på Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikts sakkunnigutlåtande och den nuvarande helhetsbedömningen av det regionala läget, där man har bedömt de regionala faktiska konsekvenserna av covid-19 för folkhälsan och utöver Institutet för hälsa och välfärds sakkunskap även har beaktat de regionala myndigheternas synpunkter samt social- och hälsovårdsministeriets styrning om behovet av begränsningsåtgärder.

Vid prövningen av åtgärderna har man också beaktat att beslutet har konsekvenser för samhället, ekonomin, näringslivet och grundläggande fri- och rättigheter. En näringsidkare kan för att fullgöra skyldigheterna enligt beslutet till exempel vara tvungen att begränsa antalet kunder, vilket kan leda till inkomstförlust och försämra verksamhetens lönsamhet och därigenom också påverka sysselsättningen. Med det här beslutet begränsas verksamheten emellertid endast till den del som det är nödvändigt med tanke på att det epidemiologiska läget är accelererande och osäkert.

På basis av det ovan konstaterade är det här beslutet nödvändigt för att förhindra att den smittsamma sjukdomen sprids i kommunernas områden i Egentliga Finland. Då beslutet fattades beaktades att begränsningarna riktas enligt sjukvårdsdistriktets sakkunnigutlåtande till sådana kända smittkällor som omfattas av regionförvaltningsverkets behörighet. Åtgärderna begränsas så att verksamheten kan fortgå om begränsningarna som gäller hälsosäkerheten i det här beslutet iakttas. Nödvändiga kriterier för åtgärder som skulle riktas till offentliga eller andra, privata aktörer och utrymmen enligt 58 § eller 58 d § i lagen om smittsamma sjukdomar uppfylls enligt regionförvaltningsverkets uppfattning på basis av sjukvårdsdistriktets sakkunnigutlåtande inte. Därför har åtgärderna inte riktats till annat än målen och aktörerna i det här beslutet.

Regionförvaltningsverket kan fatta beslut enligt 58 § och 58 d § 1 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar för högst en månads tid. Om det epidemiologiska läget förändras gör regionförvaltningsverket en ny bedömning av beslutet att begränsa sammankomsterna.

TILLÄMPADE BESTÄMMELSER

Finlands grundlag (731/1999) 18 §
Förvaltningslagen (434/2003) 6 §
Lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) 1 och 8 §
Lagen om ändring och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar (147/2021) 58 §, 58 c, 58 d, 58 h § och 91 §
Statsrådets förordning om smittsamma sjukdomar (146/2017) 1 och 5 §
1 § i statsrådets förordning (69/2020) om ändring av 1 § i statsrådets förordning om smittsamma sjukdomar (146/2017)

SÖKANDE AV ÄNDRING

Enligt 90 § 1 momentet i lagen om smittsamma sjukdomar får detta beslut överklagas genom besvär hos Åbo förvaltningsdomstol på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). En besvärsgenremiss är bifogad.

VERKSTÄLLANDE

Med stöd av 91 § 1 momentet i lagen om ändring och temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar verkställs beslutet omedelbart trots eventuellt överklagande.

MER INFORMATION

Ytterligare information ges vid behov direktör Heikki Mäki, tfn 0295 018 094.

Överdirektörens ställföreträdare,
direktör Heikki Mäki

utvecklingschef Ulla Peltola

Beslutet är elektroniskt undertecknat.

BILAGOR

Bilaga 1, kommunerna i Egentliga Finland

Bilaga 2, undervisnings- och kulturministeriets och Institutet för hälsa och välfärds anvisningar 31.5.2021 för att förhindra coronavirussmitta vid offentliga tillställningar, vid allmänna sammankomster och vid användningen av vissa lokaler.

Bilaga 3, besvärsanvisning

DISTRIBUTION OCH PRESTATIONSavgIFT

Beslutet delges genom offentlig delgivning

Delgivningen av det här beslutet sker genom offentlig delgivning. Beslutet hålls framlagt hos Regionförvaltningsverket i Sydvästra Finland till och med den 2 september 2021. Ett meddelande om att beslutet hålls framlagt har publicerats i det allmänna datanätet på regionförvaltningsverkets webbplats www.rfv.fi.

Delfåendet av beslutet anses ha skett den sjunde dagen efter att ovan nämnda meddelande publicerades på regionförvaltningsverkets webbplats.

Distribution

Kommunerna och samkommunerna i Egentliga Finland
sjukvårdsdistrikt

Egentliga Finlands sjukvårdsdistrikt som ombes informera läkarna som ansvarar för smittsamma sjukdomar i dess kommuner om beslutet

Polisinrättningen i Sydvästra Finland

Egentliga Finlands räddningsverk

Räddningsverket i Satakunta

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

Institutet för hälsa och välfärd

Social- och hälsovårdsministeriet

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

Avgiftsfritt beslut